

Motion till riksdagen 2024/25:1925

av **Maj Karlsson m.fl. (V)**

Mäns våld mot kvinnor och andra former av våld i nära relationer

1 Innehållsförteckning

2 Förslag till riksdagsbeslut.....	3
3 Inledning	5
4 Förebyggande arbete	7
5 Dödligt våld	8
6 Psykiskt våld.....	9
7 Resurser och utbildning.....	10
8 Kvinnojourer.....	10
8.1 Jourernas finansiering	11
8.2 Idéburna och vinstdrivande aktörer	12
8.3 Ändrade förutsättningar	12
8.4 Mobila jourer	13
8.5 Kvinnor och tjejer i gängmiljöer.....	14
9 Bostad	14
10 Heder och könsstämpning	15
10.1 Hedersrelaterat våld och förtryck och tvångsgifte.....	15
10.2 Könsstämpning	16
11 Särskilt utsatta och sårbara	17
11.1 Våldsutsatta äldre kvinnor	17
11.2 Våldsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning.....	18
11.3 Våldsutsatta kvinnor med beroendeproblematik	19
11.4 Våldsutsatta kvinnor utan papper	20
11.5 Hbtqia+	21

12 Unga våldsutsatta.....	22
13 Sexuella övergrepp och prostitution.....	23

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge kommunerna i uppdrag att utveckla förebyggande insatser inom förskolor, skolor och fritidsverksamheter för ett aktivt normkritiskt arbete mot våld och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge kommunerna i uppdrag att utveckla förebyggande insatser inom idrottsrörelsen för ett aktivt normkritiskt arbete mot våld och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till implementering av modellen "En kommun fri från våld" eller liknande modeller som syftar till att förändra destruktiva normer och värderingar och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag utifrån rapporten Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023 och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör vidta åtgärder för att en haverikommission ska inrättas direkt efter att en kvinna mördats och varje dödsfallsutredning följas av en konkret åtgärdsplan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt lämplig myndighet att utveckla arbetet med att inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, ungdomsmottagningar och elevhälsa göra riskbedömningar för att hitta de våldsamma männen innan kvinnor dödas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att kartlägga det psykiska våldet och ta fram förslag på åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillföra resurser i syfte att anställa fler socialsekreterare i varje kommun för att stärka socialtjänstens arbete mot mäns våld mot kvinnor och för att fler kvinnor som söker hjälp faktiskt ska beviljas skyddat boende och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör undersöka möjligheterna att införa en placeringspeng för skyddat boende enligt dansk modell och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tydliggöra att kvinnojourernas verksamhet inklusive deras skyddade boenden kommer att garanteras långsiktiga, stabila ekonomiska lösningar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att öka informationen till kommunerna om alternativa vägar för finansiering utan upphandlingsprocess i konkurrens med privata aktörer och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utvärdera hur den nya lagstiftningen påverkar jourernas verksamhet och ekonomiska förutsättningar, och särskilt utvecklingen av vinstdrivande respektive

- icke vinstdrivande aktörer inom skyddade boenden, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att det ska finnas kvinnojourer i alla kommuner samt en mobil jour i varje län och tillkännager detta för regeringen.
 14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillföra resurser för att inrätta ett nationellt skyddat boende för kvinnor som är våldsutsatta av gängkriminella, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utöka stödet till kommunerna för att de ska kunna erbjuda stabilt boende till våldsutsatta kvinnor efter placering på skyddat boende och tillkännager detta för regeringen.
 16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram tydliga riktlinjer för hur svenska myndigheter ska agera när unga riskerar att giftas bort utanför landets gränser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt lämplig myndighet att ta fram nationella riktlinjer för en tillgänglig vård i hela landet för flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp och utvärdera de kunskapshöjande insatser om könsstympning som ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.
 19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning om huruvida verksamheter som har specialistkompetens om kvinnlig könsstympning kan få ett utvidgat ansvar och fungera som regionala eller nationella kompetenscentrum och tillkännager detta för regeringen.
 20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på hur ett avsnitt om våld mot äldre kan införas i grundutbildningar för yrkesverksamma som möter äldre, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en särskild utredning om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning i syfte att öka kunskapen, förbättra upptäckten samt ta fram förslag på åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
 22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör avsätta riktade medel för anpassning av lokaler i syfte att öka tillgängligheten för våldsutsatta personer med funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
 23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag utifrån Socialstyrelsens rapport Vård efter behov? Om vård- och omsorgsinsatser till flickor och kvinnor med skadligt bruk och beroende, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett handlingsprogram för inrättande av resursjourer som har kompetens att ta emot kvinnor med beroendetillstånd respektive kvinnor med psykisk ohälsa och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör arbeta för att missbrukande kvinnor som är utsatta för våld ska erbjudas vård och behandling i könsuppdelade grupper och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Socialstyrelsen att sammanställa läget för papperslösa kvinnors våldsutsatthet och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör ändra lagstiftningen så att kvinnors behov av skydd mot våld och sexuella övergrepp överordnas utlänningslagen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt Migrationsverket att utvärdera och analysera sina genomförda satsningar med fokus på kvinnors våldsutsatthet och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör dra tillbaka den lagändring som innebär att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande och att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att hbtqia-plus-perspektivet finns med och att hbtqia-plus-personers behov beaktas i framtagandet av nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder som syftar till att motverka våld i nära relationer och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen omgående bör tillföra resurser för att en nationell stöd- och kunskapsplattform ska finnas för unga och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt kommunerna att snarast inrätta insatser för att upptäcka, minska och förhindra våld i ungas parrelationer och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag utifrån betänkandet Ut ur utsatthet (SOU 2023:97) och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör förtydliga kommunernas ansvar att arbeta för tidig upptäckt av prostitution och människohandel för sexuella ändamål och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen särskilt bör uppdra åt kommunerna att utveckla sociala stödinsatser för personer som befinner sig i sexuell utsatthet och prostitution, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

3 Inledning

Våld mot kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem som har förödande och långtgående konsekvenser – både för de individer som drabbas och för samhället i stort – i form av såväl mänskligt lidande som utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det finns inga

fredade zoner, våldet finns i alla länder och samhällsskikt och bygger på en ojämnh fördelning av makt, både i hemmet och i samhället. Kvinnoförtryck är inte betingat av en viss kultur eller vissa traditioner.

Våld mot kvinnor i nära relationer har sina rötter i den rådande samhällsstrukturen där det finns en given över- och underordning kopplad till kön, och därför är det så viktigt att det våldspräventiva arbetet både utvecklas och utökas. Genom preventivt arbete över tid och på många arenor samtidigt kan våldet minska. Det arbetet får dock inte ske på bekostnad av stöd och insatser för personer som utsätts, eller ställas emot de straffrättsliga regler som gäller.

I juni 2024 presenterade regeringen åtgärdsprogrammet Fri och trygg utan våld och förtryck: Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026. Programmet (hädanefter kallat regeringens åtgärdsprogram eller åtgärdsprogrammet) löper över tvåårsperioder och uppdateras vartannat år. En genomgång av åtgärdsprogrammet visar att flera av de förslag som Vänsterpartiet lade fram i motionen Mäns våld mot kvinnor och andra former av våld i nära relationer (mot. 2021/22:2591) 2021 nu har genomförts eller är på väg att genomföras. Detta välkomnar Vänsterpartiet men vill samtidigt, väl medvetna om att vi som parti har drivit dessa frågor länge, flagga för att det krävs konsekvens, idoghet, långsiktighet och gemensam kraftsamling i hela samhället för att förändring ska bli möjlig. Därför vill vi i denna motion lyfta, för Vänsterpartiet, viktiga frågor där det behövs ytterligare åtgärder för att ännu bättre kunna få stopp på mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Det handlar om allt från lagstiftning om barn- och tvångsäktenskap till förebyggande insatser och långsiktig finansiering av kvinnojourernas viktiga arbete.

Vänsterpartiet för en politik både för ökad jämställdhet och för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och vill framhålla att det fortfarande är vissa grupper som sällan omnämns i debatten, som kvinnor med dubbel utsatthet i form av funktionsnedsättning, äldre kvinnor, kvinnor med beroende och psykisk ohälsa samt kvinnor som lever gömda i Sverige och helt saknar rättigheter och som dessutom ofta är offer för människohandel och trafficking samt kvinnor som är utsatta för sexuella övergrepp och prostitution.

Dessutom försvinner ofta frågor som rör kvinnors möjlighet till eget boende och vikten av trygga anställningsvillkor och därmed ekonomisk självständighet, faktorer som är helt avgörande för att kvinnor överhuvudtaget ska ha en chans att lämna en våldsam och destruktiv relation. I arbetet med att bekämpa mäns våld mot kvinnor är det viktigt att kvinnor och män som utsätts för partnervåld i samkönade relationer samt övriga hbtqia+-personer inte hamnar i skymundan. Detsamma gäller kvinnor och män som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck.

Den här motionen fokuserar på sociala insatser för att förhindra, bekämpa och hantera konsekvenserna av mäns våld mot kvinnor och andra former av våld i nära relationer. I motionen Åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor och barn (mot. 2024/25:1903) beskrivs Vänsterpartiets politik inom det rättsliga området kopplat till samma frågor.

4 Förebyggande arbete

Enligt Jämställdhetsmyndigheten¹ är mäns våld mot kvinnor, inklusive våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt våld i ungas partnerrelationer, den yttersta konsekvensen av ett ojämnt samhälle. Eftersom främjandet av jämställdhet och arbete för att förändra stereotypa normer om kön och maktförhållanden är grundläggande för att förebygga mäns våld mot kvinnor, är ett brett och omfattande jämställdhetsarbete i sig viktigt för att förebygga våld.

Genusförändrande insatser har visat sig ha effekt för förändring av attityder och beteenden, särskilt vid en bred insats som vänder sig till hela samhället. Vidare har insatser som vänder sig till pojkar och män som grupp visat sig vara mer effektiva än utbildningsinsatser som enbart adresserar flickor och kvinnor, utifrån att pojkar och män är primära våldsutövare. Vårdsförebyggande arbete med pojkar och män, som har fokus på att förändra normer kring manlighet som understödjer våld och som möjliggör en positiv plats för män i arbetet mot våld, har visat sig vara framgångsrikt.² Även i Istanbulkonventionen lyfts särskilt det förebyggande arbetet genom att ”parterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att främja förändringar i kvinnors och mäns sociala och kulturella beteendemönster i syfte att utrota fördomar, sedvänjor, traditioner och all annan praxis som utgår från föreställningen om kvinnors underordning eller från stereotypa roller för kvinnor och män”.³

För att nå det övergripande jämställdhetspolitiska målet om att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv behöver det våldspreventiva arbetet prioriteras, enligt Jämställdhetsmyndigheten.⁴ Vänsterpartiet har alltid fört en politik både för ökad jämställdhet och för att bekämpa mäns våld mot kvinnor och vill därför särskilt framhålla vikten av ett sådant genomgripande arbete i hela samhället.

Regeringen bör ge kommunerna i uppdrag att utveckla förebyggande insatser inom förskolor, skolor, fritidsverksamheter och inom idrottsrörelsen för ett aktivt normkritiskt arbete mot våld. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det finns redan i dag goda exempel på arbetsmodeller som i första hand är riktade mot flera olika verksamheter på kommunal nivå i syfte att förändra normer och värderingar. En kommun fri från våld är t.ex. en socioekologisk modell som finns i flera kommuner och som identifierar risker på olika nivåer och tar fram förslag på förebyggande åtgärder. Hela kommunen och dess verksamheter involveras för att det förebyggande arbetet ska ha så stort genomslag som möjligt. Kulturer av att inte säga ifrån när det sker ett övergrepp eller en kränkning innebär ökad risk för utveckling av våld och det är känt att utsatthet för våld i unga år och acceptans av våld är riskfaktorer för att bli både våldsutsatt och våldsutövare, men att såväl kompis- som familjereaktioner kan utgöra ett skydd mot detta. Det är därför viktigt att så många som möjligt tränas i detta tanke- och synsätt och får verktyg att våga agera och att detta genomgripande arbete utgår ifrån att traditionella genusnormer ökar risken för våld. Förändring behöver ske inom flera arenor såväl som på arbetsplatser, i idrottsföreningar och i bostadsområden.

¹ Samordning av våldspreventiva insatser, Jämställdhetsmyndigheten; rapport 2021:10 (2021).

² Vårdsprevention i Sverige: En forskningsöversikt. Franzén, A. & Gottzén, L. (2020).

³ Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet, Europarådets fördragsserie (2011).

⁴ Inget att vänta på – Handbok för våldspreventiva arbete, Jämställdhetsmyndigheten (2020).

Regeringen bör ta initiativ till implementering av modellen En kommun fri från våld, eller liknande modeller som syftar till att förändra destruktiva normer och värderingar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

En hel del åtgärder har vidtagits genom åren för att fördjupa kunskaperna om och arbetet med frågor som rör våldsutsatthet och våldsutövande. Insatserna berör en rad olika politikområden och består av både kortare projekt och lite längre uppdrag. 1993 tillsattes den s.k. Kvinnovåldskommissionen m.a.a. att det behövde göras en översyn av frågor rörande våld mot kvinnor, med uppdrag att föreslå åtgärder för att motverka sådant våld. Kommissionens arbete resulterade i ett slutbetänkande (SOU 1995:60) som bl.a. lade grunden till införandet av brottstyperna grov fridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Det är fortfarande mycket svårt att få en samlad bild av läget och att kunna göra en bedömning av om åtgärderna är tillräckliga. Vänsterpartiet vill att en ny kvinnofridskommission tillsätts med ett brett uppdrag för att kunna ta ett helhetsgrepp när det gäller att ta fram förslag på åtgärder i syfte att förebygga mäns våld mot kvinnor och barn. I motionen Åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor och barn (mot. 2024/25:1903) föreslår Vänsterpartiet att regeringen bör ta initiativ till en ny kvinnofridsmotion. Där beskrivs också förslaget närmare.

5 Dödligt våld

Socialstyrelsen har sedan 2012 haft i uppdrag att under vissa förutsättningar genomföra s.k. dödsfallsutredningar då ett barn eller en vuxen har avlidit med anledning av ett brott av en närstående eller tidigare närstående person. Uppdraget kan ses som en del i regeringens långsiktiga nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.⁵

Vänsterpartiet välkomnade den lagändring som trädde i kraft 2019 som bl.a. innebar ett utökat utredningsförfarande,⁶ vilket vi även anförde i vår motion 2017/18:4132 med anledning av prop. 2017/18:215 Utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall. Enligt Socialstyrelsens senast publicerade rapport från januari 2024 har myndigheten identifierat ett 30-tal brister i samhällets skyddsnät. Bristerna finns i huvudsak i verksamheternas kärnverksamhet och flera av dem har även lyfts i tidigare rapporter från myndigheten.⁷

Regeringen bör återkomma med förslag utifrån rapporten Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Utredningsverksamhetens resultat och slutsatser redovisas i en rapport till regeringen vartannat år. Rapporten omfattar bl.a. en redovisning av de brister i samhällets skyddsnät som har identifierats i analysarbetet. Nästa rapport förväntas publiceras den 31 januari 2026. Vänsterpartiet anser att det är alldeles för sällan att rapportera om utredningarna vartannat år. En utredning måste göras direkt för varje dödad kvinna och redovisas så fort utredningen är klar. Detta för att regering, riksdag och myndigheter ska kunna agera så snabbt som möjligt så att fler kvinnor inte mördas. Varje dödsfallsutredning måste även kopplas till en konkret åtgärdsplan. Syftet är inte

⁵ En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, regeringen (2016).

⁶ Lag (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

⁷ Socialstyrelsens utredningar av vissa skador och dödsfall 2022–2023 (2024).

att hänga ut enskilda vårdinrättningar eller beslutsfattare på myndigheter utan att faktiskt förhindra att fler kvinnor dödas. För att våldet ska kunna upptäckas i tid är det viktigt att vården, socialtjänsten m.fl. instanser som haft kontakt med kvinnan får chans att åtgärda brister när det gäller arbetet mot mäns våld.

Regeringen bör vidta åtgärder för att en haverikommission ska göras direkt efter att en kvinna mördats och att varje dödsfallsutredning följs av en konkret åtgärdsplan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Dödligt våld mot kvinnor skiljer sig åt från annat dödligt våld genom att omkring hälften av männen var ostraffade när dådet skedde, enligt forskaren Shilan Caman som bl.a. studerat kännetecken och trender av dödligt partnervåld.⁸ Depressioner och ångest är vanligt förekommande hos förövarna, liksom att ha varit påverkad av alkohol vid tiden för brottet. Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) är det ca sju gånger vanligare att gärningspersoner vid dödligt våld har haft kontakt med psykiatri än vad det är för befolkningen som helhet. Det är framför allt m.a.a. olika beroendediagnoser som gärningspersoner vid dödligt våld haft kontakt med psykiatri året före brottet. Näst vanligast är ångestsyndrom.⁹ Många av de män som misshandlat kvinnor till döds har alltså varit i kontakt med olika instanser som t.ex. psykiatri eller socialtjänsten innan men inte uppmärksammats. Vänsterpartiet vill att personal inom vården och socialtjänsten ska kompetensutvecklas i hur de ska göra riskbedömningar för att hitta de våldsamma männen innan kvinnor dödas. Detta gäller även personal på ungdomsmottagningar och inom elevhälsan som kommer i kontakt med unga killar.

Regeringen bör uppdraga åt lämplig myndighet att utveckla arbetet med att inom hälso- och sjukvård, socialtjänst, ungdomsmottagningar och elevhälsa göra riskbedömningar för att hitta de våldsamma männen innan kvinnor dödas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

6 Psykiskt våld

Psykisk misshandel är en vanlig del av mäns våldsutövande mot kvinnor. Våldet riktar sig mot kvinnans självkänsla i syfte att dominera, kontrollera och förödmjuka. Det kan innefatta kränkningar, nedvärderande omdömen och hån. Vidare förekommer ofta skambeläggande eller att skämma ut den utsatta inför andra samt trakasserier, hot eller stalking. Som utsatt för psykiskt våld är det även vanligt att tvingas göra saker mot sin vilja och att behöva redogöra för vardagliga händelser och umgänge samt att bli socialt isolerad och hindrad från kontakt med t.ex. familj och vänner. Framträdande är även det latent våldet, dvs. ett underliggande hot om våld som gör att den utsatta skräms till att agera på ett visst sätt för att undvika våld eller för att skydda en närstående från våld. Det kan beskrivas som att våldet ”hänger i luften” och den våldsutsatta ständigt behöver vara på sin vakt. Psykiskt våld kan leda till stress som ger allvarliga konsekvenser för den fysiska hälsan och det psykiska välmåendet för den som utsatts även lång tid efter att misshandeln har upphört. Det är viktigt att få ökad kunskap om det psykiska våldet, dess utbredning, särskilda mekanismer och följdverkningar för att kunna identifiera detta och ge rätt stödinsatser till utsatta.

⁸ Intimate partner homicide rates and characteristics, Shilan Caman; Karolinska institutet (2017).

⁹ Dödligt våld och psykisk ohälsa – Gärningspersoners tidigare kontakter med psykiatrisk vård, Brå, rapport 2020:7.

Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att kartlägga det psykiska våldet och ta fram förslag på åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

7 Resurser och utbildning

Kvinnojourer och socialarbetare vittnar om att behoven är stora men resurserna små. För de kvinnor som behöver skydd och stöd i processen att lämna en våldsam och destruktiv relation är det dock livsviktigt att hjälp finns nära och tillgänglig. Det tycks ha skett en förskjutning mot att endast de kvinnor som är utsatta för allvarligt och grovt våld beviljas det skyddet.

Ytterst ansvarig för det skydd som kvinnor som utsätts för mäns våld har rätt till är socialtjänsten, men för att den ska kunna leva upp till sin skyldighet behövs ökade ekonomiska resurser. Fler kvinnor som söker hjälp hos socialtjänsten behöver även beviljas placering på skyddat boende och få vara där under så lång tid som de behöver. För att socialtjänsten ska ges möjlighet till detta, bör det enligt Vänsterpartiet anslås ytterligare 350 miljoner kronor årligen. För närmare beskrivning av våra budgetsatsningar på området, se vår budgetmotion (mot. 2024/25:1924).

Regeringen bör tillföra resurser i syfte att anställa fler socialsekreterare i varje kommun för att stärka socialtjänstens arbete mot mäns våld mot kvinnor och för att fler kvinnor som söker hjälp faktiskt ska beviljas skyddat boende. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8 Kvinnojourer

Kvinno- och tjejjourerna är en uppskattad tillgång för samhällets gemensamma strävan att motverka våld. Deras arbete vilar på en idéburen grund utan vinstintresse. Kvaliteten på jourernas stöd lovordas ofta från samtliga politiska partier. Men det finns en skillnad i de olika politiska förslagen för hur jourernas framtid ska säkras. De idéburna jourerna har en avgörande funktion som röstbärare för kvinnor och barn. Den rösten är och har alltid varit avgörande för jämställdhetsarbetet. Detta till skillnad från det ökande antalet privata aktörer, vars plats på ”marknaden” medför risk för att jourrörelsens mångåriga erfarenhet och kunskap utarmas. All den kunskap, erfarenhet och det ideella engagemang som finns inom de idéburna jourerna riskerar att konkurreras ut till förmån för privata vinstintressen när skyddet av våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn konkurrensutsätts.

Det är inte reglerat vad ett skyddat boende är eller vem som får driva ett skyddat boende. Krav på bemanning eller kompetens hos personalen är inte formulerat, och det finns aktörer som helt saknar erfarenhet inom området. En aspekt som sällan belyses i den allmänna debatten är att arbetet med våldsutsatta faktiskt innebär mer än bara tak över huvudet. Förutom skydd hos jourerna ingår oftast flera delar som t.ex. samtalsstöd, gruppverksamhet, praktisk hjälp, barnverksamhet och chatt- och mejlstöd. Forskning visar att dessa sammanhållna insatser bidrar till att öka självkänslan och välbefinnandet hos den som är våldsutsatt. Rådgivning och stöd som ges samtidigt med skydd och ett tryggt boende är viktigt för möjligheten att bryta upp från en våldsam relation.

Utvecklingen de senaste åren har varit oroväckande med dramatiskt sjunkande antal kvinnor som beviljas skydd och antal dygn som skydd beviljas, samtidigt som fler söker hjälp och stöd. Polisanmälningar om våld mot kvinnor ökar och Kvinnofridsbarometern, som undersöker kommunernas arbete, visar omfattande brister i stödet till våldsutsatta kvinnor och barn. Sju av tio kommuner uppger att de indragna statliga utvecklingsmedlen för arbetet mot våld i nära relationer kommer att få mycket eller ganska stor påverkan på deras arbete.¹⁰

8.1 Jourernas finansiering

Vänsterpartiet har vid upprepade tillfällen tidigare lyft frågan om kvinnojourernas framtid och behov av stabil finansiering. I dag drivs verksamheten ofta i projektform och är beroende av tillfälliga satsningar. Den ökade graden av privatisering inom området hotar hela den ideella stödverksamheten och all kunskap som byggts upp under år av jourernas arbete med utsatta kvinnor och barn. Vi vill skydda och bibehålla starka fristående kvinnojourer. Deras viktiga arbete med utsatta kvinnor och barn ska inte bedrivas som affärsverksamhet.

Kvinnojourerna beskriver att efterfrågan på stöd och hjälp från våldsutsatta har ökat under coronapandemin. Detta kan antas bero på att isolering i hemmet har lett till en ökning av våld i nära relationer. När kvinnor blir utsatta för våld drabbas även barn och unga, och familjer vars tillvaro blivit extra ansträngd till följd av exempelvis arbetslöshet, distansundervisning och trångboddhet är troligen särskilt utsatta.

Unizon har föreslagit att en placeringspeng införs enligt dansk modell. En placeringspeng innebär att staten betalar hälften av kostnaden för placering på skyddat boende och hemkommunen betalar resten. I den modellen är det kvinnojourerna som avgör om en placering på skyddat boende behövs och hur länge. Vänsterpartiet anser att regeringen bör undersöka förutsättningarna för att införa en sådan modell i Sverige.

Regeringen bör undersöka möjligheterna att införa en placeringspeng för skyddat boende enligt dansk modell. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vidare behöver kvinnojourernas verksamhet garanteras trygga och långsiktiga förutsättningar för att bedriva sin verksamhet.

Regeringen bör tydliggöra att kvinnojourernas verksamhet inklusive deras skyddade boenden kommer att garanteras långsiktigt stabila ekonomiska lösningar. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet föreslår kraftigt ökade resurser till kommuner och regioner i vår budgetmotion för 2025 (mot. 2024/25:1924). Vi vill också se mer stöd till jourerna från nationell nivå och avsätter 50 miljoner kronor mer än regeringen till jourerna. Utöver det satsar vi 350 miljoner kronor till socialtjänsten för att fler kvinnor som söker hjälp hos socialtjänsten och behöver beviljas placering på skyddat boende får vara där under så lång tid som de behöver. Vänsterpartiet satsar också 30 miljoner kronor på ett femicidpaket för polis, åklagare och domare i syfte att mäns våld mot kvinnor, sexköp och människohandel för sexuella ändamål ska hanteras med ökad våldskompetens, rättssäkerhet och seriositet i hela rättskedjan. Förslagen beskrivs närmare i motion Åtgärder för att stoppa mäns våld mot kvinnor och barn (mot. 2024/25:1903).

¹⁰ <https://www.unizonjourer.se/aktuellt/debatt/fler-kvinnor-maste-fa-tillgang-till-skyddat-boende/>.

8.2 Idéburna och vinstdrivande aktörer

Det har skett en ökning av privat drivna skyddade boenden sedan 2012. Enligt Socialstyrelsen hade antalet 2020 fyrdubblats på drygt fem. Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid fanns det 2023 omkring 280 skyddade boenden i landet. Omkring 54 procent av dessa uppskattas bedrivas ideellt, och ofta är det kvinnojourer som driver den verksamheten.

Att en kommun väljer att konkurrensutsätta skyddade boenden är ett ideologiskt beslut som får stora konsekvenser för arbetet med att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kommuner kan bestämma lämpligt finansieringsverktyg utifrån verksamhetens syfte och brukarnas behov. Det finns alltså utrymme inom gällande lagstiftning att ingå avtal utan att det innebär ett offentligt kontrakt enligt LOU eller upphandlingsdirektivet. I betänkandet Idéburen välfärd (SOU 2019:56) anges att möjlighet finns för kommuner att ingå ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med kvinnojourer. Utredningen motiverar detta med att dessa insatser inte är lika strikt reglerade i socialtjänstlagen.

Kvinnjourerna tar dels emot kvinnor som vänder sig direkt till kvinnojouren för att få stöd och hjälp av olika slag, dels sådana som kommer via socialtjänsten. Det kan, som kvinnojourerna påpekat, vara svårt att separera de olika verksamheter som bedrivs. Vissa kvinnor behöver mer stöd, t.ex. komma bort från hemmet, medan andra behöver praktiskt stöd av olika slag eller samtal och vägledning. Ofta behövs en kombination av detta. Utredningens bedömning är att det är möjligt att finansiera verksamhet, även skyddade boenden, som bedrivs av idéburna kvinnojourer utan att upphandla denna verksamhet enligt LOU.¹¹

Skyddat boende kan som en annan lösning direktupphandlas upp till ett värde om drygt 2 miljoner kronor. Direktupphandling är visserligen en form av upphandling, men den behöver inte konkurrensutsättas, varför kommunen kan vända sig direkt till en kvinnojour. Nya regler trädde i kraft 1 februari 2022¹² där gränsen för direktupphandling höjdes för bl.a. sociala tjänster. Detta kan öka möjligheterna för exempelvis kvinnojourer att komma överens med kommuner om lösningar för skyddade boenden, men det anses inte vara möjligt att bedriva omfattande eller långsiktig social verksamhet inom ramen för den nya gränsen.

Många kommuner är i dag oroliga för att göra fel och vågar inte annat än att ta vägen via upphandling, trots att det alltså finns andra lösningar. I syfte att kunna ha kvar kvinnojourerna som den ovärderliga aktör de är och framför allt för att ge kvinnor livsviktigt skydd och stöd behöver kommunerna få tydligare information om hur regelverken ser ut.

Regeringen bör ta initiativ till att öka informationen till kommunerna om alternativa vägar för finansiering utan upphandlingsprocess i konkurrens med privata aktörer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.3 Ändrade förutsättningar

Våren 2024 beslutade riksdagen om en lagändring som innebär att fristående aktörer som vill bedriva skyddat boende sedan den 1 april 2024 måste ansöka om tillstånd från Inspektionen för vård och omsorg (Ivo). Vänsterpartiet hade stora invändningar mot

¹¹ SOU 2019:56, s. 319.

¹² 2021/22:FiU14.

förslaget och röstade emot det. Vi anser att frågan hade behövt utredas vidare. Införandet av en tillståndsplikt innebär en stor förändring för de verksamheter, inte minst kvinnojourer, som bedrivit skyddade boenden under en lång tid. För att en tillståndsplikt ska göra skillnad och fungera måste fler kvinnor och barn beviljas placeringar. Det kostar pengar och ytterligare resurser behöver därför tillskjutas. Vi ser redan hur jourer tvingats lägga ned till följd av de hårda kraven och en ekonomi som inte går ihop.

Vänsterpartiet menar att det nu är viktigt att nära följa utvecklingen av jourernas verksamhet och hur den påverkas av lagändringen.

Regeringen bör utvärdera hur den nya lagstiftningen påverkar jourernas verksamhet och ekonomiska förutsättningar, och särskilt utvecklingen av vinstdrivande respektive icke vinstdrivande aktörer inom skyddade boenden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

I propositionen som beskrivs ovan (2023/24:31) ingick även lagändringar som innebär att barn får ett eget beslut om skyddat boende. Vänsterpartiet förstår intentionen bakom lagändringarna och den är på många sätt god, men det finns problem med dem. Inte minst riskerar de att bygga upp ytterligare ett hinder för kvinnor att söka skydd och fly en våldsam man, om det innebär en risk att barnet inte kan följa med. Då skulle skyddat boende bli en högröskelverksamhet, vilket Vänsterpartiet motsätter sig. Att bedöma barnets säkerhet och hälsa avskilt från den våldsutsatta mammas säkerhet och hälsa är inte möjligt. Ett erkänt problem är redan att det i en majoritet av vårdnadstvister förekommer uppgifter om våld eller andra övergrepp som i många fall inte vägs in i domstolsbeslut.¹³

Vi föreslog vissa justeringar när förslaget behandlades och vi kommer följa detta noga. Det är en komplicerad fråga där det är svårt att säga vad lagändringarna kommer att betyda, men vi börjar redan se domar där barn och mamma skiljs åt, vilket bl.a. ETC rapporterat.¹⁴

8.4 Mobila jourer

Under våren 2021 efter att fem kvinnor mördats på kort tid och frågor om mäns våld mot kvinnor debatterades flitigt i media, gick det även att läsa om goda exempel och innovativa lösningar. Ett sådant är den mobila kvinnojour som drivs av den ideella organisationen Freezonen i Ystad. Idén att starta en mobil jour kom upp till följd av coronapandemin, då många kvinnor till följd av isolering i hemmet antogs ha blivit mer kontrollerade. För de som saknar tillgång till bil eller pengar till bussbiljett är den mobila jouren en förutsättning för vissa kvinnor att få stöd. Om läget är akut erbjuder personalen sig att komma ut och möta den som är utsatt där hen befinner sig. Enligt Socialstyrelsen¹⁵ finns det ett skyddat boende endast i hälften av landets kommuner varav de flesta finns i storstadsregionerna. I syfte att ge fler våldsutsatta möjligheter att få tillgång till stöd anser Vänsterpartiet att idén om mobila jourer bör utvecklas och det måste finnas tillgång till jourverksamhet i alla kommuner. Det är en fråga om jämlikhet att öka tillgängligheten för alla oavsett bostadsort.

¹³ Jämställdhetsmyndigheten 2022:1 Uppgifter om våld är inget undantag.

¹⁴ ETC (2024-06-11) Someia, 25, flydde från våld – splittras från sina barn.

¹⁵ Kartläggning av skyddade boenden i Sverige, Socialstyrelsen (2020).

Regeringen bör ta initiativ till att det ska finnas kvinnojourer i alla kommuner samt en mobil jour i varje län. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

8.5 Kvinnor och tjejer i gängmiljöer

Män är i dag i stor majoritet i de s.k. kriminella gängen eller nätverken, och så har det varit länge. Kvinnor med ett aktivt deltagande i de kriminella nätverken är ytterst få i jämförelse. Men antalet anhöriga kvinnor som befinner sig i gängmiljön, frivilligt eller ofrivilligt, är desto större, och de befinner sig ofta i en vardag kantad av hot och våld. I flera fall är våldet riktat direkt mot kvinnorna själva antingen av en utåtagerande partner eller av andra gängkriminella. Att lämna en destruktiv relation är alltid svårt men kompliceras ytterligare om partnern har tillgång till vapen och även backas upp av ett kriminellt gäng. Många kvinnojourer nekar att ta emot den här typen av placeringar p.g.a. hotbilden och att andra boende och personal riskerar att drabbas. Dessa kvinnor lämnas således ofta utan hjälp och Vänsterpartiet menar att metoderna för att hjälpa dem att ta steget ut ur den kriminella världen behöver utvecklas.

Regeringen bör tillföra resurser för att inrätta ett nationellt skyddat boende för kvinnor som är våldsutsatta av gängkriminella. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

9 Bostad

Den som utsätts för våld i en nära relation får i många fall problem med sitt boende. I många fall blir boendesituationen ett hinder för att fly från en våldsam relation, med i värsta fall dödlig utgång, då möjligheten att ordna en egen bostad är minimal.

Kommunerna kan sällan erbjuda våldsutsatta kvinnor ett lämpligt boende p.g.a. den generella bristen på bostäder. Enligt Socialstyrelsens kartläggning (2020) är det många skyddade boenden som beskriver problem med att kvinnor och barn bor kvar länge på det skyddade boendet p.g.a. att det är svårt att hitta en ny permanent bostad.

Det råder bostadsbrist i många kommuner och detta gör att personer kan bli kvar längre än nödvändigt på det skyddade boendet. Det kan också leda till att kvinnan och barnen flyttar ut från det skyddade boendet utan att ha ett stadigvarande annat boende. Utförsäljningen av allmännyttan som ägt rum, främst i storstadsområdena, gör inte saken bättre. Att det byggs bra lägenheter till rimliga priser är en grundläggande förutsättning för att kommunerna ska kunna ta sitt ansvar för våldsutsatta kvinnors och barns boende.

Regeringens åtgärdsprogram är otillräckligt när det gäller våldsutsatta kvinnors boendesituation.¹⁶ Det behövs tydlighet från regeringens sida för att kommunerna ska kunna ge det stöd och den hjälp som behövs till våldsutsatta kvinnor.

¹⁶ Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 (2024).

Regeringen bör utöka stödet till kommunerna för att de ska kunna erbjuda stabilt boende till våldsutsatta kvinnor efter placering på skyddat boende. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10 Heder och könsstympning

10.1 Hedersrelaterat våld och förtryck och tvångsgifte

Hedersrelaterat våld och förtryck har, liksom mäns våld mot kvinnor i övrigt, generellt sin grund i kön, sexualitet, makt och kulturella föreställningar om dessa företeelser. Det hedersrelaterade systemet är komplext och innehåller en rad förtryckande former av strukturell och organiserad karaktär. Det specifika med hedersvåldet är att det utövas med hjälp av kollektiva kontrollmekanismer och många gånger sanktioneras av släkt och omgivning. Främst är det flickor och unga kvinnor som drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck, men även pojkar och unga män blir utsatta. En särskilt utsatt grupp är hbtqia+-personer. De som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck har ofta komplexa problem och behov av ett långvarigt stöd från samhället. För att komma bort från våldet och hotet tvingas de inte sällan bryta helt med sina familjer. Det är viktigt att arbetet för att stävja och verka preventivt baseras på multipla förståelser för hur hedersnormer tar sig uttryck. Det gäller att aktörer som möter målgruppen lär sig att både upptäcka och se varningssignaler tidigt men även att de insatser som sätts in är adekvata och utgår från evidens. Socialtjänsten brister många gånger i att erbjuda långvariga och stödjande insatser, vilket allt som oftast är ett resultat av att kostnadseffektivitet sätts före individers behov.

Alla har rätt att välja om och med vem de ska gifta sig. Barn ska inte kunna ingå äktenskap. Trots det är det alltför många kvinnor och flickor som lever i äktenskap som de tvingats in i av sina föräldrar. Lagstiftning ska fungera dels som ett skydd för människor som riskerar att få sina mänskliga rättigheter kränkta, dels som ett normerande verktyg för att få till attitydförändringar i samhället. Det är därför av stor vikt att vara konsekvent i att inte erkänna tvångsäktenskap, utländska barnäktenskap och fullmaktsäktenskap, både för att inte underminera lagens normerande effekt och för att sådana äktenskap strider mot grundläggande värderingar om mänskliga rättigheter.

Lagstiftningen som stärker skyddet mot tvångsäktenskap och barnäktenskap har skärpts i flera steg de senaste tio åren. 2014 fördes brotten äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa in i brottsbalken. Möjligheten för barn att få dispens för att gifta sig har tagits bort. Den lägsta åldern som gäller för att ingå äktenskap i Sverige är alltså utan undantag 18 år. Sedan den 1 juli 2016 är även stämpling till äktenskapstvång kriminaliserat, dvs. att man planerat att tvinga någon att gifta sig. Från den 1 januari 2019 erkänns i Sverige inte heller äktenskap som ingåtts utomlands om någon av de inblandade varit under 18 år när giftermålet skedde. Förbudet mot att erkänna sådana äktenskap gäller även om parterna inte haft någon anknytning till Sverige när äktenskapet ingicks. Det har ingen betydelse hur gamla parterna är vid den tidpunkt då Sverige prövar erkännandet av äktenskapet. Undantag från förbudet kan göras om det finns synnerliga skäl, men aldrig om någon av parterna fortfarande är under 18 år. Från den 1 juli 2020 gäller bestämmelsen om det nya brottet barnäktenskapsbrott, som kan ge fängelse i upp till fyra år. Till skillnad från brottet

äktenskapstvång behöver det inte ha förekommit något olaga tvång, eller utnyttjande av offrets utsatta situation, för att döma för barnäktenskapsbrott om brottet har begåtts mot ett barn. Den nya bestämmelsen innebär också att den som gifter sig med ett barn kan straffas. Ett utreseförbud infördes också för att skydda barn från att föras utomlands för att ingå barnäktenskap eller könsstympas. Att bryta mot utreseförbudet kan innebära ett fängelsestraff på upp till två år.¹⁷

Från yrkesverksamma meddelas dock att det fortfarande råder otydlighet för berörda myndigheter kring hur de ska agera när risk föreligger för unga personer att giftas bort, och det finns därmed risk för godtyckliga bedömningar.

Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram tydliga riktlinjer för hur svenska myndigheter ska agera när unga riskerar att giftas bort utanför landets gränser. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

10.2 Könsstympning

I regeringens åtgärdsprogram understryks angelägenheten i att myndigheter samverkar för att förebygga könsstympning av flickor och kvinnor och behovet av mer forskningsbaserad kunskap om effekterna av olika insatser, metoder och arbetssätt för att förebygga och bekämpa könsstympning.¹⁸ Vänsterpartiet instämmer i den bedömningen. Vi har sedan länge drivit frågor i syfte att förbättra upptäckt av risk för och skador av könsstympning samt påtalat behov av vård för dem som behöver.

I Socialstyrelsens kartläggning från 2023 uppskattas 68 000 kvinnor och flickor ha kunnat varit utsatta för könsstympning i Sverige 2021. Mellan 13 000 och 23 000 flickor uppskattas befinna sig i risk för att utsättas för könsstympning.¹⁹

Jämställdhetsmyndigheten samordnar och stödjer utveckling och implementering av flera myndigheters arbete för att förebygga och bekämpa könsstympning av flickor och kvinnor. Socialstyrelsen har handledningsmaterial riktat till olika delar av vården om hur de kan upptäcka och motverka könsstympning. Ur ett jämlikhetsperspektiv är det mycket viktigt att tillgången till vård är jämlik runt om i Sverige.

Regeringen bör uppdra åt lämplig myndighet att ta fram nationella riktlinjer för en tillgänglig vård i hela landet för flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vänsterpartiet har sedan tidigare föreslagit införande av obligatorisk utbildning om könsstympning för personal inom hälso- och sjukvården, skolväsendet, socialtjänsten och skolhälsovården (mot. 2018/19:2227) och anser att detta fortfarande är aktuellt.

Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp och utvärdera de kunskapshöjande insatser om könsstympning som ska genomföras. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Socialstyrelsen har tidigare föreslagit att en utredning ska tillsättas för att se över förutsättningarna för att verksamheter som har specialistkompetens om kvinnlig könsstympning ska få ett utvidgat ansvar för att kunna fungera som regionala eller

¹⁷ Nationellt centrum för kvinnofrid – Tvångsäktenskap och barnäktenskap.

¹⁸ Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 (2024).

¹⁹ Uppskattning av antalet kvinnor och flickor i Sverige 2021 som kan ha varit utsatta eller riskerar att utsättas för könsstympning: Socialstyrelsen (2023).

nationella kunskapscentrum. Det är av största vikt att den kompetens som redan finns på området tas till vara och förvaltas. Amelmottagningen på Södersjukhuset i Stockholm har sedan flera år arbetat metodiskt och effektivt för att sprida kunskap gällande könsstympning. Verksamheten har fokuserat på att erbjuda stöd och vård till flickor och kvinnor som utsatts för könsstympning och även haft ett utbildningsuppdrag där de utbildat personal inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten runt om i Sverige. Genom Amelmottagningens arbete har en bred kunskap och djup förståelse för problematiken gällande könsstympning byggts upp och verksamheten skulle kunna utvidgas än mer om politisk vilja finns.

Regeringen bör tillsätta en utredning om verksamheter som har specialistkompetens om kvinnlig könsstympning kan få ett utvidgat ansvar och fungera som regionala eller nationella kompetenscentrum. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11 Särskilt utsatta och sårbara

Vissa grupper av kvinnor är särskilt utsatta för våld i nära relationer p.g.a. olika individuella omständigheter och att det ofta brister i samverkan mellan myndigheterna och ibland också saknas kompetens för att upptäcka och identifiera våldsutsatthet hos just dessa grupper. Om en kvinna som har ett aktivt beroende eller en funktionsnedsättning utsätts för våld av en närstående man, är risken stor att socialtjänsten eller vården inte upptäcker våldet utan endast kodar skadorna mer kopplade till funktionsnedsättningen eller beroendet. Våld mot äldre kvinnor som gett fysiska skador kan ofta tolkas som åldersrelaterat, t.ex. fallskador, armbrott och frakturer. Våld i samkönade relationer osynliggörs och bagatelliseras ofta.

11.1 Våldsutsatta äldre kvinnor

Våld mot äldre kvinnor osynliggörs i stor utsträckning. Detta trots att äldre i flera avseenden är en extra utsatt grupp när det gäller vissa typer av våld. Kvinnorna utsätts inte för våld p.g.a. att de är äldre utan för att de är just kvinnor. Våldet mot kvinnorna är i högre grad upprepat och det är nästan enbart kvinnor som utsätts för sexuellt våld.

De nationella trygghetsundersökningarna visar att äldre kvinnor känner störst rädsla för att utsättas för brott i offentliga miljöer. Både forskning och kriminalstatistik visar dock att merparten av det våld som äldre kvinnor utsätts för sker i hemmet.

Enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) menar en del forskare att bristen på forskning om partnervåld mot äldre kvinnor är en konsekvens av att frågan faller mellan två forsknings- och kunskapsområden. Äldre kvinnor har sällan varit i fokus för forskningen om partnervåld mot kvinnor, och partnervåld har sällan varit i fokus för forskning om våld mot äldre.

Jämställdhetsmyndigheten har fått i uppdrag att kartlägga kunskap hos kommuner, regioner och myndigheter om våldsutsatthet bland äldre personer som fyllt 65 år och identifiera kunskapsluckor. Äldre med särskild sårbarhet för våld ska beaktas, t.ex. äldre personer med missbruk, demenssjukdomar, med olika typer av funktionsnedsättningar samt äldre hbtqia+-personer. I uppdraget ingår att lämna förslag på åtgärder på nationell, regional eller lokal nivå för att förbättra möjligheten att upptäcka våld och ge

stöd och skydd för de utsatta. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 15 september 2024.²⁰

Vänsterpartiet välkomnar uppdraget. En hel del satsningar har redan genomförts på att ta fram utbildningsmaterial och genomföra vidareutbildningar. Bland annat har Socialstyrelsen tagit fram informations- och utbildningsmaterial. Men för att ytterligare öka kunskaperna om våld mot äldre kvinnor krävs att detta tas upp även i grundutbildningar.

Regeringen bör återkomma med förslag på hur ett avsnitt om våld mot äldre kan införas i grundutbildningar för yrkesverksamma som möter äldre. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11.2 Vårdsutsatta kvinnor med funktionsnedsättning

Kvinnor som lever i en våldsam relation och samtidigt har en funktionsnedsättning riskerar att inte få det stöd och den hjälp som krävs för att lämna sin relation. Mer än hälften av alla personer med funktionsnedsättning har någon gång utsatts för sexuella övergrepp, två av fem har haft sex efter psykisk påtryckning och en femtedel har blivit utsatta för sexuell handling genom våld/hot om våld eller försök till detta.²¹ Enligt en rapport från Myndigheten för delaktighet²² har många personer med funktionsnedsättning en livssituation som skiljer sig från normen och som innebär en ökad risk för att utsättas för våld. Det kan handla om att de har en svag ekonomisk ställning eller en lägre utbildningsnivå, att man står i en särskild beroendeställning eller att man blir utestängd från samhället p.g.a. bristande tillgänglighet, att man har svårigheter att tillgodogöra sig information eller att man löper särskilt stor risk att manipuleras.

Vänsterpartiet anser att det mot bakgrund av den förhöjda risken för våld mot kvinnor med funktionsnedsättning bör tillsättas en särskild utredning i syfte att få en heltäckande och mer nationell styrning inom området. Utredningen bör komma med konkreta förslag på hur stöd och hjälp till kvinnor med funktionsnedsättning som är utsatta för mäns våld kan utformas samt hur våldet kan upphöra.

Regeringen bör tillsätta en särskild utredning om våld mot kvinnor med funktionsnedsättning i syfte att öka kunskapen, förbättra upptäckten samt ta fram förslag på åtgärder. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Enligt Socialstyrelsens kartläggning av skyddade boenden (2020) uppgår totalt 62 procent av de skyddade boendena att de kan ta emot personer med fysisk funktionsnedsättning. Personer med behov av personlig assistent, ledsagare eller hemtjänst eller som har assistanshund kan tas emot av fler än hälften av skyddade boenden i de friliggande lägenheterna. Även om andelen anpassade skyddade boenden ökat jämfört med Socialstyrelsens undersökning 2016 var bristerna för stora.

Vänsterpartiet har sedan flera år tillbaka efterfrågat satsningar på områden. Det är därför välkommet att regeringen gett Socialstyrelsen i uppdrag att se över myndighetens kvalitetsindikatorer för skyddade boenden och på nationell nivå följa upp verksamheten

²⁰ Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 (2024).

²¹ Vill du ligga med mig då? RFSU och Funktionsrätt Sverige (2021).

²² Mäns våld mot kvinnor med funktionsnedsättning – Utvecklingsområden till den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, Myndigheten för delaktighet (2017).

vid sådana boenden med särskilt fokus på behov hos barn, våldsutsatta med funktionsnedsättningar samt våldsutsatta i hederskontext.²³

Vänsterpartiet anser att tillgången till skyddat boende måste vara likvärdig för alla kvinnor oavsett fysiska förutsättningar och hjälpbehov och att det behövs mer omfattande satsningar redan nu.

Regeringen bör avsätta riktade medel för anpassning av lokaler i syfte att öka tillgängligheten för våldsutsatta personer med funktionsnedsättning. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11.3 Våldsutsatta kvinnor med beroendeproblematik

Kvinnor med beroende som utsätts för våld har sällan någonstans att vända sig. De flesta skyddade boenden tar inte emot personer med beroende av alkohol eller droger. När drogfrihet ställs som krav för att en kvinna med beroendetillstånd som utsätts för misshandel ska få hjälp finns en överhängande risk att hon inte söker hjälp.

Enligt Socialstyrelsens kartläggning (2020) är det dessutom inte ovanligt att kvinnor som har problem med missbruk utsätts för både fysiskt, psykiskt och sexuellt våld, och våldet kan vara mycket grovt. Socialtjänsten fångar sällan upp och erbjuder insatser till dessa personer. Socialstyrelsen bedömer att stöd och insatser till våldsutsatta kvinnor med missbruk och beroende behöver utvecklas. Forskning inom området gällande dubbel utsatthet är bristfällig och det krävs i dag mer kunskap gällande vilket stöd och vilken behandling som ska ges till våldsutsatta kvinnor med beroendeproblematik. Det är av största vikt att det finns en samsyn kring vad för slags insatser som behöver genomföras för att uppnå bästa resultat.

I en rapport från 2024 redovisar Socialstyrelsen inhämtade kunskaper om vården och stödet för flickor och kvinnor med missbruk och beroendeproblematik, inklusive insatser vid fysiska och psykiska vårdbehov och vid våldsutsatthet. Socialstyrelsen lyfter sex områden med förslag på anpassningar eller åtgärder för att bättre kunna möta flickors och kvinnors behov: 1) Öka kunskapen om flickor och kvinnors behov, 2) motverka stigma, 3) fokusera på våldet och främja trygga miljöer, 4) stärk tillgången till insatser kopplade till kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa, 5) ta hänsyn till relationella och psykosociala behov och 6) samordna vård och omsorg vid samsjuklighet.²⁴ Vänsterpartiet anser att regeringen bör ta fram initiativ utifrån rapporten.

Regeringen bör återkomma med förslag utifrån Socialstyrelsens rapport Vård efter behov? Om vård- och omsorgsinsatser till flickor och kvinnor med skadligt bruk och beroende. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Flertalet skyddade boenden uppger som tidigare nämnts att de har svårt att ta emot personer med psykisk ohälsa och/eller ett aktivt missbruk. Vänsterpartiet menar att staten bör ta ett särskilt ansvar för de mest utsatta kvinnorna.

Regeringen bör återkomma med ett handlingsprogram för inrättande av resursjourer som har kompetens att ta emot kvinnor med beroendetillstånd respektive kvinnor med psykisk ohälsa. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

²³ Regleringsbrev för budgetåret 2024 avseende Socialstyrelsen (2023).

²⁴ Vård efter behov? Om vård- och omsorgsinsatser till flickor och kvinnor med skadligt bruk och beroende. Socialstyrelsen (2024).

Vidare anser Vänsterpartiet att våldsutsatta kvinnor inte ska behöva genomgå behandling i samma grupp som sin förövare. Eftersom kvinnor är en extra utsatt grupp är det särskilt viktigt med t.ex. separata avgiftningsplatser för att minimera riskerna för fortsatt utsatthet. Dessutom borde kompetens vad gäller både beroendetillstånd och våld mot kvinnor samlas på ett ställe. På så sätt kan kvinnan få hjälp med både sitt beroende och att ta sig ur en våldsam relation. Det behöver också inrättas fler separata avgiftningsplatser för kvinnor då det råder ett stort underskott på dessa. Samtidigt bör det återigen poängteras att drogfrihet aldrig får vara ett krav för att en kvinna med beroendetillstånd som utsatts för misshandel ska få hjälp. Det finns en överhängande risk att kvinnor som lever med beroendetillstånd inte söker hjälp om kravet för att få hjälp mot misshandel är att de ska vara drogfria.

Regeringen bör arbeta för att missbrukande kvinnor som är utsatta för våld ska erbjudas vård och behandling i konsuppdelade grupper. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11.4 Våldsutsatta kvinnor utan papper

Kvinnor som lever gömda i Sverige utan uppehållstillstånd är en grupp som är extra utsatt för våld. Kvinnor i denna grupp löper ännu större risk att bli utsatt för sexuella övergrepp och misshandel av män som utnyttjar deras situation. Risken att utvisas kan göra att kvinnan undviker att söka hjälp från hälso- och sjukvården. Enligt en rad internationella konventioner som Sverige anslutit sig till är det samhällets ansvar att ge alla våldsutsatta kvinnor rätt till stöd och skydd. Gömda kvinnor som lever i Sverige utan uppehållstillstånd och som misshandlas får dock sällan skydd eller hjälp.

Det är få kvinnojourer som har möjlighet att ta emot dessa kvinnor. Anledningen är ofta att kommunerna inte ger jourerna någon ersättning för skydd till gömda kvinnor, men också att kvinnans behov ser annorlunda ut och att många jourer varken har kompetens eller resurser att hantera dessa. För gömda kvinnor med ett litet socialt nätverk i Sverige blir det svårt att hitta övernattningsställen vid flykt från en våldsam man. Ekonomin blir också ett problem. Vissa kommuner erbjuder dock stöd till våldsutsatta papperslösa kvinnor och det finns organisationer som har läkarmottagningar för papperslösa. Men enligt de erfarenheter som finns därifrån, och t.ex. inom asylrörelsen, är dessa kvinnors situation särskilt utsatt.

Trots detta är gruppen helt frånvarande i regeringens åtgärdsprogram.²⁵ Den högerkonservativa regeringens ambitioner om att införa en angiverilag kommer i stället att försvåra situationen för denna grupp ytterligare i och med att den som söker hjälp hos det offentliga och saknar papper enligt förslaget ska anges till polisen och Migrationsverket. Vänsterpartiet är mycket kritiskt mot detta förslag, som alltså står i strid med flera konventioner som Sverige skrivit under och är bundet av. Vi menar i stället att skyddet för kvinnor utan papper bör stärkas.

Regeringen bör uppdra åt Socialstyrelsen att sammanställa läget för papperslösa kvinnors våldsutsatthet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

²⁵ Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 (2024).

Regeringen bör skyndsamt ändra lagstiftningen så att kvinnors behov av skydd mot våld och sexuella övergrepp överordnas utlänningslagen. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Gömda kvinnors situation hänger ihop med asylsökande kvinnors villkor. Det finns kvinnor som söker asyl p.g.a. hedersrelaterat våld men får avslag på sin ansökan för att Migrationsverket ofta saknar specifik kunskap om mäns våld mot kvinnor och barn och vilka uttryck det hedersrelaterade våldet kan ta sig. Några av dessa kvinnor tvingas därför m.a.a. felaktiga bedömningar leva gömda.

Regeringen bör uppdraga åt Migrationsverket att utvärdera och analysera sina genomförda satsningar med fokus på kvinnors våldsutsatthet. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

När riksdagen i februari 2024 antog förslagen i propositionen Stärkta rättigheter för barn och vuxna i skyddat boende (prop. 2023/24:31) innebar det att beslut om en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande. Och att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnandebeslut har verkställts.

Vänsterpartiet röstade emot förslaget. Sveriges Kvinnoorganisationer, som avstyrkte förslaget, framhåller även att könsbaserad förföljelse utgör en grund för asyl.

Regeringen bör dra tillbaka den lagändring som innebär att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats inte ska hindra vissa beslut om avvisning, utvisning, utlämning eller överlämnande och att en insats i form av skyddat boende eller en omedelbar sådan insats ska upphöra att gälla när ett avlägsnande beslut har verkställts. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

11.5 Hbtqia+

Det våld som förekommer i samkönade relationer är ofta osynligt och uppmärksammas inte i samma utsträckning som andra former av våld i nära relationer. Hbtqia+-personer söker inte heller hjälp i samma utsträckning som andra och detta är ofta tätt sammankopplat med att vård och stöd många gånger utgår från ett heteronormativt perspektiv.

Brottofferjourer tar ett stort ansvar för personer som utsätts för våld i nära relationer och därför behöver stödet till dessa jourer också utvecklas. Det ser dock väldigt olika ut inom gruppen då t.ex. kvinnor som utsatts för våld av en annan kvinna i en nära relation är välkomna på kvinno- och tjejjourer, men beträffande transpersoners möjlighet ser det olika ut från jour till jour, och många transpersoner väljer att inte söka sig till tjej- och kvinnojourerna. För män som utsatts för våld av en annan man i en nära relation är möjligheterna till stöd mycket begränsade.

Vänsterpartiet har länge, med stöd i utvärderingar och analyser, varit kritiskt mot att hbtqia+-perspektivet varit frånvarande i strategier och arbete mot mäns våld mot kvinnor. Redan i vår tidigare motion 2018/19:2227 lyfte vi att det var dags att ta nästa steg och se till att lämpliga myndigheter skulle få förutsättningar att utveckla arbetet utifrån att det krävdes mer kunskap och kompetens inom just området våldsutsatthet och våld i nära relation inom gruppen hbtqia+-personer. Det är därför glädjande att frågorna får större utrymme i regeringens åtgärdsplan samt att Jämställdhetsmyndigheten har fått i uppdrag att kartlägga hbtqia+-personers utsatthet och risk för utsatthet för våld i nära

relationer samt göra en analys av behov av insatser riktade till såväl målgruppen som berörda yrkesgrupper.²⁶

Vänsterpartiet ser dock fortsatt ett behov av en generell kompetenshöjning bland myndigheter och vill framhålla vikten av att hbtqia+-begreppet finns med i analyser och åtgärdsplaner från start. Därför bör det fortsatta arbetet med nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder för att motverka våld i nära relationer ytterligare betona hbtqia+-perspektivet.

Regeringen bör säkerställa att hbtqia+-perspektivet finns med och att hbtqia+-personers behov beaktas i framtagandet av nationella strategier, handlingsplaner och andra åtgärder som syftar till att motverka våld i nära relationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

12 Unga våldsutsatta

Mäns våld mot kvinnor börjar med killars våld mot tjejer. Därför behöver särskilda åtgärder vidtas för att motverka våld i ungas partnerrelationer.

Enligt Jämställdhetsmyndigheten²⁷ uppgav 59 procent i gymnasieåldern att de hade blivit utsatta för någon form av våld i en parrelation antingen en eller flera gånger och tjejer uppgav att de utsatts i högre grad än killar. Vanligast förekommande var att bli utsatt för psykiskt våld online, följt av psykiskt våld, sexuellt våld och fysiskt våld. De vanligaste platserna som unga utsätts på är i hemmet eller i skolan.

Särskilt utsatta grupper tycks, i likhet med hur det ser ut för vuxna, vara unga med funktionsnedsättning och unga hbtqia+-personer. Vidare finns en stor risk att unga som utsätts för våld i sin tur utsätter andra för våld.²⁸ Våld i unga hbtqia+-personers relationer präglas oftare av fördomar och homofobi, och den som är utsatt kan hotas av utövaren att bli ”avslöjad” i det fall hen inte är öppen med sin sexualitet eller könsidentitet. Unga våldsutsatta hbtqia+-personer riskerar också att bli mer isolerade och utlämnade till partnern när stöd och acceptans från familjen saknas.

Barn och unga får stort utrymme i regeringens åtgärdsprogram, vilket Vänsterpartiet välkomnar. Programmet lägger stort fokus på hedersrelaterat våld och förtryck, unga i kriminalitet och placerade barn.²⁹ Det är viktiga frågor för att förhindra att barn och unga utsätts för våld. Vi vet också att de som utsätts för våld i många fall kommer att utsätta andra för våld. Vänsterpartiet saknar dock ett tydligare fokus på våld i ungas parrelationer, utifrån vetskapen att ett våldsamt beteende som ung riskerar att fortsätta utvecklas med åldern. Tidiga förebyggande insatser kan vara mycket effektiva.

²⁶ Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 (2024).

²⁷ Slutredovisning av uppdrag om utveckling av samordning av våldsförebyggande insatser, rapport 2021:10 (2021).

²⁸ Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 (2024).

²⁹ Fri och trygg utan våld och förtryck – Åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel 2024–2026 (2024).

Regeringen bör omgående tillföra resurser för att en nationell stöd- och kunskapsplattform ska finnas för unga. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Regeringen bör uppdra åt kommunerna att snarast inrätta insatser för att upptäcka, minska och förhindra våld i ungas parrelationer. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

13 Sexuella övergrepp och prostitution

Mål 5 för Agenda 2030 är att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt. Där ingår att avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering. Vänsterpartiet har under lång tid föreslagit åtgärder för att minska prostitution, bl.a. att det behövs samlade kraftåtgärder för att minska prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Utvärderingen av sexköpslagen visade att den kunskap som finns om dessa komplexa frågor är svåröverskådlig och delvis svårbedömd. Detta medför att det är svårt att göra tillförlitliga bedömningar och jämförelser samt försvårar arbetet med utbildning och metodutveckling och utformning av de stödinsatser som krävs för att så effektivt som möjligt kunna bekämpa prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Kvinnor utgör en stor majoritet av dem som utsätts för prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Här finns även vissa riskgrupper som t.ex. barn och unga med livserfarenheter som gör att de löper större risk än andra att hamna i situationer där de utnyttjas för sexköp samt ensamkommande barn, varav den största andelen är pojkar, och unga hbtqia+-personer. Andra särskilt utsatta grupper är kvinnor med drogberoende, unga inom institutionsvård och kvinnor på anstalt. Även kvinnor med funktionsnedsättning är, som nämns ovan, en riskgrupp för övergrepp och utnyttjande.

För Vänsterpartiet är det angeläget att personer som vill lämna prostitution ges möjlighet och att de får ett likvärdigt bemötande och behandling i hela landet. Vi har därför föreslagit att regeringen ska ta initiativ till att utarbeta ett nationellt exitprogram för personer som vill lämna prostitution. Det är därför glädjande att den dåvarande regeringen i juli 2022 tillsatte utredningen Exitprogram för personer som är utsatta för prostitution (dir. 2022:115). Utredningen fick i uppdrag att lämna förslag på ett exitprogram för vuxna personer som är utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt ett program för barn utsatta för sexuell exploatering och människohandel för sexuella ändamål. I december 2023 presenterade den sina förslag i betänkande Ut ur utsatthet (SOU 2023:97). Förslagen har remissbehandlats och Vänsterpartiet menar att det är angeläget att regeringen bereder frågan vidare och återkommer med förslag.

Regeringen bör återkomma med förslag utifrån betänkande Ut ur utsatthet (SOU 2023:97). Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Enligt rapporten Ingen hörde ropen på hjälp³⁰ föreligger särskilt behov av stöd som anpassas till komplex problematik eftersom risken för utsatthet för kommersiell sexuell exploatering ofta ökar med annan underliggande problematik såsom ekonomisk utsatthet, drogproblem och psykisk ohälsa. Slutsatsen får även stöd av tidigare undersökningar. Många vittnar om hur människor skickas runt i systemen och hur olika problem behandlas för sig, utan hänsyn till helheten. Rapporten lyfter ett återkommande behov av tillgång till traumabehandling då mer än varannan utsatt uppger att de inte fått professionell hjälp med att bearbeta sina upplevelser.

Socialtjänsten har ett stort ansvar gällande att identifiera sexuell utsatthet och prostitution samt erbjuda stöd alternativt hänvisa vidare till lämplig relevant vård- eller omsorgsinsats alternativt annan instans. I syfte att säkerställa att de sociala insatserna för att hjälpa och stödja personer som har sex mot ersättning finns och är likvärdiga i hela landet, bör kommunernas ansvar förtydligas och utbudet av stödinsatser utvecklas.

Regeringen bör förtydliga kommunernas ansvar för att arbeta för tidig upptäckt av prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Vidare bör regeringen särskilt uppdra åt kommunerna att utveckla sociala stödinsatser för personer som befinner sig i sexuell utsatthet och prostitution. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Maj Karlsson (V)

Nadja Awad (V)

Daniel Riazat (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Isabell Mixter (V)

Karin Rågsjö (V)

³⁰ Ingen hörde ropen på hjälp. Vilken hjälp finns för människor som utsätts i prostitution, människohandel för sexuella ändamål och annan kommersiell sexuell exploatering? #intedinhora, Ellencentret, Child10 (2020).